

Om børnehavens betydning for barnets udvikling

Det er et spørgsmål, om det ikke er på tide at føre en mere bevidst småbørnspolitik her på Færøerne. I alle andre civiliserede lande gør man sig overvejelser over mål og midler vedrørende pasning og opdragelse af de mindre børn. I veludviklede samfund hviler småbørnspædagogikken på udviklingspsykologisk forskning. Denne viser klart, at børn kan lære meget mere, når de får de rette stimuli på de rigtige stadier i deres udvikling (jfr. Montessoris sensitive perioder). De skal have tilrettelagte aktiviteter, som er med til at udvikle alle sider af deres personlighed, og her har førskolen (børnehaven) en stor opgave, nemlig at supplere det hjemlige miljø, sådan at ethvert menneske fra de tidligste barneår får mulighed for at udvikle sig optimalt.

Denne pædagogiske påvirkning er vigtig for børnenes skyld, og den er et væsentligt led i et demokratisk samfunds bestræbelser på at skabe øget lighed mellem mennesker, ikke fordi de skal være ens, men de skal have samme værdi og lige muligheder. Samfundet må prioritere en kvalitativ tilfredsstillende forskolevirksomhed, så der bliver økonomiske ressourcer til blandt andet pædagogisk veluddannet personale i tilstrækkeligt antal, ikke for store børnegrupper og et godt inden- og udendørs miljø med adækvat udviklingsmateriale.

Førskolen har f.eks. i Sverige som mål at garantere alle børn et positivt

miljø at vokse op i. Den bør stræbe efter i samarbejde med forældrene at give hvert barn de bedste betingelser for rigt og alsidigt at udvikle sig til et åbent og hensynsfuldt menneske med evne til at samarbejde med andre og til at komme frem til egne vurderinger og problem-løsninger.

Det er vigtigt, at børnehaven giver børnene mulighed for et samspil med andre børn og voksne i forskellige aldre. Derfor har man i flere lande indrettet såkaldt aldersintegrerede institutioner, dog med vekslende held. Man er f.eks. ikke enige om, at børnehavebørn trives sammen med fritidshjemsbørn op til 14 år, mens man bedre kan blande de små og store børnehavebørn.

Børnehaven skal også skabe tolerance over for dem, der er anderledes af en eller anden grund. Dette gælder ikke mindst de handicappede børn, som har en dårligere udgangsposition, enten der er tale om sociale, fysiske eller psykiske handicaps. Disse børn bør integreres med normale børn så tidligt som muligt, i en god børnehave med bevidste pædagoger, som vil sætte ind med støtte til disse børn. En talepædagog vil f.eks. kunne komme nogle gange om ugen og være til stor hjælp for sprogretarderede og/eller hørehæmmede børn, som da senere bedre kan klare skolestarten. Desuden, og det er en væsentlig årsag til denne integration, opfatter små børn ikke handicappede børn som værende særligt afvig-

ende, og dette bevirker, at det handicappede barn får en mere positiv opfattelse af sin egen situation og dermed ofte et højere funktionsniveau.

Børnehaven giver børnene mulighed for at udvikle deres evner til at kommunikere med omgivelserne. De lærer at bruge deres udtryksmuligheder i ord, lyde, billeder og bevægelser. Ved bl.a. kommunikation og eksperimenteren udvikles børnenes begreber, og de forstår efterhånden, at der er en vis vekselvirkning mellem begreber og enkle systemrelationer. Således er børnehaven med til at lette overgangen til skolen.

Men hvorfor har vi ikke børnehaveklasse her som i de fleste andre moderne lande? Island har f.eks. småbørnsskoler til de 5-7 årige. I børnehaveklasse stiles der direkte mod en så god skolestart som muligt, og her har man også mulighed for at finde de sent udviklede børn og støtte dem eller evt. lade dem gå et år ekstra i det relativt beskyttede miljø og bl.a. derved undgå nogle af de mange henvisninger til specialundervisning, som af de fleste opleves som et nederlag.

Et alternativ til børnehaven er kommunal eller privat dagpleje, som kan være en god løsning på et pasningsproblem. Men det er få steder, man har de muligheder for udfoldelse, oplevelse og stimulation, som en børnehave byder på. Desuden har pædagogerne en ret lang og god uddannelse, så man må gå ud fra, at de er bedre end andre i stand til

at sætte børnene i gang med forskellige udviklende aktiviteter.

Der har været udført et væld af videnskabelige undersøgelser af dyr og mennesker for at finde ud af spørgsmålet om det tidlige miljøes betydning for udviklingen. Her skal kun nævnes to. S. Levine lavede en serie forsøg med rotteunger, som han opdelt i hold, som fik forskellig stimulation. Han fandt ud af, at tidlig stimulation giver en hurtigere fysiologisk udvikling. Ved senere forsøg opdagede han, at der var stor forskel på de stimulerede og de ustimulerede rotters reaktioner på stress. De første reagerede kun over for virkelig belastende situationer, mens de sidste viste samme stressreaktion, når de stod over for selv små forandringer i omverdenen. De forblev også længere i den anspændte tilstand end de stimulerede dyr. Han konkluderede, at »ydre påvirkninger leverer, inden for rimelige grænser, stof, energi og miljø til udfoldelsen af organismens muligheder« (Levine, 1962, s. 247).

Riesen gennemgår i en artikel fra 1961 en lang række undersøgelser og konkluderer: Nervesystemets tilstand og udvikling er simpelthen afhængig af den mængde sensorisk stimulation, som organismen modtager fra omverdenen. Udvikling sker ikke automatisk ifølge en indbygget lov, helt uafhængigt af ydre betingelser. Stimulation, brugen af nervebanerne, er en betingelse for, at nervesystemet og dermed hjernen vedligeholdes og udvikles.

Et eksempel på en undersøgelse, der bekræfter disse overvejelser, er foretaget i 1962 af Rosenzweig, Krech, Bennett og Diamond og gentaget flere gange af samme forskere med samme resultat: Fra 42 kuld rotteunger blev to han-rotter udtaget af hvert kuld. Hvert at

disse par blev delt, sådan at den ene rotte kom til at vokse op i isolation, mens den anden rotte voksede op i stimulerende omgivelser, med legetøj o.l., som gav lejlighed til at gøre forskellige erfaringer. Under disse betingelser levede rotterne, fra de var 25 dage gamle, til de omkring 105 dage gamle måtte lade livet. Ved dissektionen af rotternes hjerne fandt man tydelige forskelle mellem de stimulerede dyr og deres isolerede brødre, deriblandt større vægt af hjernebarken hos de stimulerede rotter end hos de ustimulerede og større mængder af et stof, som sørger for, at impulserne i nervesystemet kan komme hurtigt frem (acetylcholinesterase).

Miljøet spiller altså en meget direkte rolle for udviklingens forløb, selv om man strengt taget ikke kan lade denne konklusion omfatte mennesker, idet alle forsøg ifølge sagens natur er foregået med dyr. Alligevel mener de fleste, at det er berettiget at udvide opfattelsen af miljøets rolle til også at gælde mennesker, heriblandt Levine, der siger, at virkningerne af tidlig deprivation (afsnæv) er påvist hos mange forskellige slags pattedyr. Hvorfor skulle menneskearten være en undtagelse? Spitz skriver om de mange undersøgelser: »Jo højere arten befinder sig på udviklingsskalaen, jo alvorligere konsekvenserne« (Spitz og Cobliner, 1965 s. 284). Konklusionen af dyreforsøgene anerkendes i almindelighed som gældende også for mennesker.

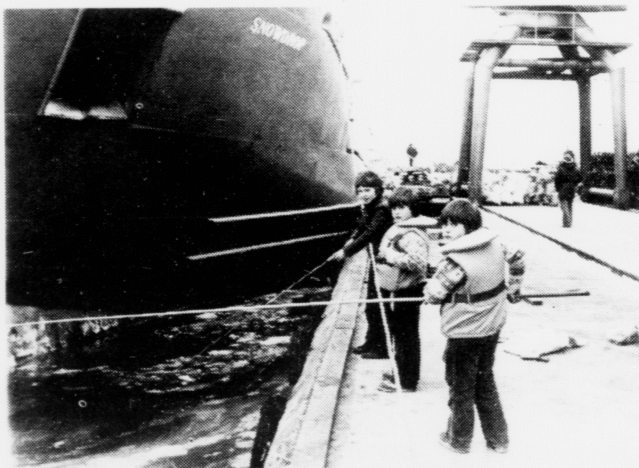
»Forestillingen om den forudbestemte udvikling, en del af baggrunden for at anbefale forældre at lade deres børn vokse i fred, må vige pladsen for den opfattelse, at et menneske i udvikling er et uhyre sårbart væsen, der både fysisk og psykisk lader sig forme af sit miljø« (S. Michelsen s. 27).

Alt taget i betragtning synes jeg, at det er en politisk opgave sammen med forældrene at sørge så godt som muligt for de små børns udvikling. Det kan lade sig gøre at skabe ydre rammer, så børnene kommer til at fungere bedre, både når det drejer sig om intelligens, kreativitet og initiativrigdom. Lad os da gøre det for børnenes og samfundets skyld.

Inger Hansen

Litteratur:

- Inger Bernth: Institutionsbørn og hjemmebørn.
- Børn og unge, Debat 4: Referat fra 12 nordiske forskolelærerkongres.
- Susanne Michelsen: Om stimulation i første leveår. Forskolan nr. 4B, 1972.
- Socialforskningsinstituttets publikation nr. 38 om børnehavens og vuggestens betydning for barnets udvikling.
- S. Levine: Stimulation in infancy. Scientific American, 1960. 202 nr. 5.
- S. Levine: Psychopsychological effects of infantile stimulation. Roots of Behaviour, 1962.
- Riesen, A.H.: cit. eft. S. Michelsen.
- Spitz, R.A.: cit. eft. S. Michelsen.

Verkfrøðingar B

Okkum vantar ein íðnan og dugnaligan verkfrøðing afturat.
Ringið ella skrivið til:
Landsbyggifelagið P/ f
Tlf. 14744.